

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОПЕТРОВСЬКА МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ
МІНІСТЕРСТВА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ»**

Факультет післядипломної освіти

**Кафедра педіатрії, сімейної медицини та клінічної лабораторної
діагностики**

ПРОФІЛАКТИЧНА ПЕДІАТРІЯ

Навчальний посібник

За редакцією проф. С.О. Мокія-Сербіної

«Новий Світ-2000»

Львів

Кривий Ріг

2021

УДК 616.-053.2-084

П84

Рекомендовано до друку

Вченою радою ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»

Установа-розробник:

ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»

Рецензенти:

Крючко Т. О., д.мед.н., професор, зав. кафедри педіатрії №2 ВДНЗУ «Українська медична стоматологічна академія»

Овчаренко Л. С., д.мед.н., професор, зав. кафедрою педіатрії та неонатології з курсом амбулаторної педіатрії ДЗ «Запорізька медична академія післядипломної освіти МОЗ України»

П84 **Профілактична педіатрія:** навчальний посібник / С. О. Мокія-Сербіна, Т. К. Мавропуло, Т. В. Литвинова, М. К. Золотарьова, В. В. Чечель, Н. І. Заболотня, В. А. Шелевицька, М.Б.Уваров; за ред. проф. С. О. Мокія-Сербіної. – 2-е вид., перероб. і доп. – Видавництво «Новий Світ-2000» 2021. – 292 с.

ISBN 978-617-7519-73-6

У навчальному посібнику подана необхідна для лікаря інформація з нормативно-правового забезпечення державної політики України, щодо охорони материнства і дитинства. Наведені нові дані з основних розділів профілактичної педіатрії, які стосуються питань здоров'я дітей та підлітків, організації диспансерного нагляду здорових дітей та грудного вигодовування, оцінки фізичного, нервово-психічного розвитку. Представлена сучасна концепція первинної медичної профілактики неінфекційних і інфекційних захворювань у дітей. Зміст навчального посібника відповідає тематичним розділам програми з педіатрії додипломного навчання студентів, програм інтернатури та післядипломного навчання лікарів-педіатрів, загальної практики-сімейної медицини на циклах спеціалізації та тематичного удосконалення. Для студентів, викладачів, лікарів-практиків.

ISBN 978-617-7519-73-6

© Видавництво «Новий Світ-2000» , ФОП Піча С.В., 2021

© С. О. Мокія-Сербіна, Т. К. Мавропуло, Т. В. Литвинова, М. К. Золотарьова, В. В. Чечель, Н. І. Заболотня, В. А. Шелевицька, М.Б.Уваров, 2021

Зміст

Передмова	5
Розділ 1. ПРОФІЛАКТИКА ХВОРОБ ДИТЯЧОГО ВІКУ ЯК ПРЕДМЕТ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ.....	8
Розділ 2. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАДАННЯ ПРОФІЛАКТИЧНОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ДІТЯМ В УКРАЇНІ	36
Розділ 3. ПРОФІЛАКТИЧНЕ СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ДІТЬМИ РІЗНОГО ВІКУ	44
3.1 Організація щорічних профілактичних оглядів дитячого населення	46
3.2 Оцінка фізичного та нервово-психічного розвитку дітей.....	78
3.3 Оцінка розвитку мовлення у дітей.....	96
Розділ 4. ХАРЧУВАННЯ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ.....	104
Розділ 5. СУЧАСНА КОНЦЕПЦІЯ ПЕРВИННОЇ МЕДИЧНОЇ ПРОФІЛАКТИКИ.....	125
5.1 Профілактика хронічних неінфекційних захворювань	126
5.2 Основні напрямки формування здорового способу життя	128
5.3 Особливості побудови профілактичних програм для дітей та підлітків	131

5.4 Загартовування та фізичне виховання дітей раннього віку	140
5.5 Профілактика порушень харчової поведінки у дітей раннього віку та підлітків	155
5.6 Первинна та вторинна профілактика атопічного дерматиту у дітей	164
5.7 Сучасні підходи до профілактики та лікування вітамін D-дефіцитного рахіту у дітей.....	169
Розділ 6. ПРОТИЕПІДЕМІЧНА РОБОТА ЛІКАРЯ ПЕРВИННОЇ ЛАНКИ МЕДИКО-САНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ.....	180
Розділ 7. ПРОФІЛАКТИЧНА ПЕДІАТРІЯ ТА ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ.....	207
ДОДАТКИ	217
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	274

Передмова

Сучасна охорона здоров'я матері і дитини в Україні - це система державних і громадських, профілактичних і лікувальних заходів, які забезпечують попередження і лікування захворювань у жінок, антенатальну охорону плода, профілактику захворювань дитини, її всебічний фізичний і розумовий розвиток та зміцнення здоров'я.

Программно-цільове управління службою охорони здоров'я матері і дитини супроводжувалось структурними змінами, що відповідали як стану демографічної ситуації, так і впровадженням сучасних міжнародно визначених стратегій охорони громадського здоров'я з переорієнтацією клінічної практики на засади доказової медицини, первинної медико-санітарної допомоги, розвитком стаціонарозамінних технологій, служб планування сім'ї, впровадженням регіоналізації перинатальної допомоги.

Залишається пріоритетним у процесі реформування в галузі охорони здоров'я розвиток ПМСД на засадах сімейної медицини. В Україні майже повністю сформована мережа ЦПМСД, як юридично самостійних закладів охорони здоров'я. Актуальною задачею в оптимізації діяльності первинної ланки медико-санітарної допомоги було забезпечення населення доступною та якісною первинною допомогою. Одним із показників, які визначають доступність первинної медичної допомоги є наявність у складі ЦПМСД лікарських амбулаторій.

В нашій державі медицина завжди відрізнялась профілактичною спрямованістю, її девізом була фраза «Хворобу легше попередити, ніж лікувати», але в останні роки роль профілактичної медицини зменшилась, недостатньо проводиться активна профілактика та діяльність зі зміцнення здоров'я дітей та підлітків.

На сучасному етапі перед лікарями первинної ланки медичного обслуговування стоїть задача відродження профілактичної педіатрії. Роль профілактичної медицини ще більш зростає в процесі реалізації Глобальної стратегії охорони здоров'я дітей та підлітків (2016-2030 р.р.). Формування і збереження здоров'я дітей України стає надзвичайно важливою справою, адже воно являється не лише особистим надбанням

людини, але й суспільним багатством і одним із найважливішим показником добробуту народу.

Ми сподіваємося, що навчальний посібник знайде свого читача і принесе користь як лікарю, що починає, так і більш досвідченому спеціалісту, який працює в сфері надання первинної медико-санітарної допомоги дітям та підліткам.

Авторський колектив:

Мокія-Сербіна С. О., д.мед.н., професор кафедри педіатрії, сімейної медицини та клінічної лабораторної діагностики факультету післядипломної освіти ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»

Мавропуло Т. К., д.мед.н., професор кафедри педіатрії 3 та неонатології ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»

Литвинова Т. В., к.мед.н., доцент кафедри педіатрії, сімейної медицини та клінічної лабораторної діагностики факультету післядипломної освіти ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»

Золотарьова М. К., к.ю.н., доцент кафедри правового регулювання економіки Державного університету економіки і технологій

Чечель В. В., к.мед.н., психолог, педіатр, ТОВ «Світовий медичний центр»

Заболотня Н. І., асистент кафедри педіатрії, сімейної медицини та клінічної лабораторної діагностики факультету післядипломної освіти ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»

Шелевицька В. А., асистент кафедри педіатрії, сімейної медицини та клінічної лабораторної діагностики факультету післядипломної освіти ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»

Уваров М.Б., зав. відділенням педіатрії ДП «Дніпропетровський спеціалізований медичний центр матері та дитини ім. проф. М.Ф. Руднева ДОР»